

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Lvdovici Molinæ, E Societate Iesv Theologiæ Doctoris, &
Professoris, Commentaria, In primam D. Thomæ partem**

Molina, Luis de

Lugduni, 1622

An primi parentes in gratia & iustitia originali fuerint conditi. disp. 27.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73915](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73915)

Resoluitur.

At certè, si defendendum sit in statu innocentie A homines ante culpam decipi non potuisse, admittendum non est, quòd Catharinus admittit: sed defendenda est opinio eo modo, quo D. Bonaventura & Durandus illam defendunt: quicumque namque assensus falsus, esto opinatius sit, deceptio est, malumque intellectus, quamuis absque culpa opinantis eueniat: Non tamen assererem, si status innocentie perseverasset, nullam fore opinionem, nec verò credo ullam esse inordinationem, quemquam duci ad aliquid credendum ex medio probabili, cui falsum subesse possit, quando res est talis, quam prudens tamquam rem probabilem meritò approbaret. Solùm ergo dicerem, ea de causa non futurum tunc assensum falsum ante culpam, quia Deus id in eo statu sua providentia impediret: & fortè D. Thomas, quando Summam scripsit, non perstitit in doctrina, quam fuerat quæst. 18. de veritate secutus. Illud verò est animaduertendum, si cum aliquid non omnino certum se offerret, homines iudicarent, non quidem illud ita esse, vt se verissimiliter offereret, sed verissimile, aut probabile esse ita se habere, tale iudicium falsum non esse. Licet enim falsum sit iudicium, quo id, quod non est, iudicetur esse: verum tamen est iudicium, quo id verissimile, aut probabile esse iudicatur, quando coniecturae sunt sufficientes ad id iudicium ferendum: autore namque Aristotele, multa falsa sunt probabiliora veris.

Explicatio quaestiois.

Saluo meliori iudicio, in re hac dubia dicerem, in illo facillissimo statu non potuisse esse errorem, quem liberum arbitrium non posset vitare, & cuius permissio ad pugnam, periculùmque de fidelitate primorum parentum capiendum, non spectaret: secus autem, quem potuisset vitare, & cuius permissio ad pugnam, periculùmque de fidelitate primorum parentum capiendum spectaret. Eo enim ipso, quòd Deus optimus maximus primos parentes ad pugnandum exponeret: vt per liberum arbitrium propriis meritis, & victoria finem vltimum gloriosius consequerentur, aut ab eo suis demeritis & ignavia pro sua libertate deficerent, ad providentiam ipsius spectabat, vt licet ante culpam illos ab omni alio defectu præsaueret, in manu tamen consilij eorum relinqueret, ex hostis iaculo, quo peterentur, erroris defectum, aut repellere, aut admittere: alioquin nullam feram pugnam, nullamque laudis præclaraque victoriae occasionem illis reliquisset. Iuxta hæc ergo ad argumenta vtriusque opinionis, quatenus cum hac nostra media pugnare videbuntur, dicendum est.

Ad 1. pro D. Thomæ opinione.

Ad primum pro opinione D. Thomæ, Augustinum aperte eo loco solùm excludere à primis parentibus in statu innocentie errorem, quo errarent inuiti, id est, quem facile repellere non habent in potestate sui liberi arbitrij.

Ad 2.

Ad secundum, concessa maiori, & minori, neganda est consequentia, si sermo sit de errore intellectus quem primi parentes ex tentatione, & pugna illata sua sponte, ac libertate admitterent, cum facile repellere eum possent ac deberent: eò quòd non sit eadem ratio, cur Deus sicut hunc, ita alios defectus sua providentia in eo statu permitteret.

Ad 1. Rationem alterius opinionis.

Ad primum alterius opinionis, concessis omnibus aliis, neganda est vltima consequentia. Quoniam ad diuinam providentiam spectabat, providere ne aliter errarent, quàm si pro sua libertate, modo explicato, errare vellent, atque aditum hostilibus iaculis aperire.

Ad 2.

Ad secundum dicendum est, probare solùm de

errore, quo nos concedimus potuisse pro sua libertate errare, ad diuinamque providentiam pertinere eum permittere.

Ad tertium dicendum est, probare de eodem genere erroris. Possunt etiam verba illa sic exponi, vt dicamus Magistrum & Augustinum in eo sensu voluisse, vt Adamus crediderit peccatum illud veniale, id est, tale, vt sibi non persuaserit Adamus, Deum non fuisse veniam facile daturum, cum tamen in neutram partem iudicium tulerit.

Quod ad postremum argumentum attinet, sunt, qui ducti testimonio illo, arbitrentur, Dominam nostram habuisse iudicium falsum, deceptamque fuisse, absque vlla tamen sua culpa. Nec id vllum absurdum reputant: cum tamen absurdum omnino ducant, homines in statu innocentie potuisse induci in deceptionem. Ego verò nulla ratione credo dominam nostram iudicium habuisse falsum, fuisseque deceptam. Nec enim verba illa Lucæ 1. *Existimantes illum esse in comitatu*, significant Virginem matrem habuisse hoc iudicium absolutum & falsum, *Puer Iesus est in comitatu*, sed illis verbis exprimit Lucas, Dominam nostram egisse iter non dubitando illum esse cum Ioseph in comitatu, vt verissimiliter quivis prudens non dubitaret, cum tamen neutram in partem iudicium tulerit. In communi namque vsu loquentium, qui ita se habuit, posteaque inuenit rem longe aliter accidisse, sine vilo mendacio dicit, *contrarium sum arbitratus*. Lucas verò iuxta communem vsu loquentium affectum Virginis Deiparæ & Ioseph exprimit. Dum etiam illum requisiverunt inter cognatos & notos, non formarunt iudicium falsum, quòd inter eos esset: sed meritò id verissimile arbitantes, vt re vera verissimile erat, inter eos prudenter eum requisierunt.

DISPUTATIO XXVII.

An primi parentes in gratia, & iustitia originali fuerint conditi.

Explicatis iis, quæ ad intellectum primorum parentum in statu innocentie pertinebant, vt ad dona voluntatis ac corporis in eo statu descendamus, examinandum est id, quod in titulo quaeritur. Et quidem conditos fuisse in gratia ostendimus quæst. 61. art. 3. cum de angelis, an in gratia fuerint producti, disputaremus: quare solùm superest discutiamus, an in iustitia originali fuerint producti: prius tamen constituendum est, quid nomine iustitiae originalis intelligatur.

Scotus in 2. distinctione 29. quæst. 1. Gabriel distinctione 30. quæst. 1. & plerique alij arbitrantur, iustitiam originalem fuisse donam supernaturalem, quo comprimebantur viros sentientes, & continebantur, vt vel omnino non excitarent passionum motus contra rationem, vel si quos non admodum vehementes producerent, sine vilo labore & molestia, & comprimerentur facile, & ad imperium voluntatis conquiescerent. Neque enim hi Doctores absurdum reputant concedere, fieri potuisse in statu innocentie, vt leues passionum motus contra rectam rationem, leuesque alia molestiae & tristitiae corporis insurgerent. Sicut enim, inquit, visus & auditus delectationem acciperent aspectu rei pulchrae, musicaeque concentu: ita in eo statu molestia & tristitia aliqua aspectu rei foedæ, & auditione inproportionati, horridi, ac insuavis soni afficerentur.

Adiungunt Scotus & Gabriel, iustitiam originalem, nec includere, nec exigere donum gratia gratum facientis, quin potius primos parentes in iustitia originali fuisse conditos, non tamen in gratia, iustitiam verò originalem, tres habitus secundum rem, imò & subiecto distinctos, inclusisse censent, quorum vnus erat in voluntate, eamque potentem reddebat, tum vt facilius motus partis sentientis comprimeret, tum etiam, vt facilius ductum rationis in omnibus sequeretur, legique à Deo sibi præscriptæ se accommodaret. Alter erat in parte sentiente concupiscibili, & tertius in irascibili, comprimebantque, ac sedabant motus vtriusque partis contra rationem insurgentes. Eaque ratione nihil in homine dissidebat sed omnia erant tranquilla & composita sine intestino bello partis sentientis aduersus rationem, quod tam arduam ac difficilem virtutem obseruantiamque diuinæ legis reddere consuevit.

D. Thomas de iustitia originali sententia

Diuis Thomas licet in 2. dist. 20. quæst. 2. art. 3. vt probabile referat, tum opinionem eorum, qui asserunt primos parentes conditos fuisse in iustitia originali, & non in gratia gratum faciente, ex qua sequitur donum iustitiæ originalem gratiam non includere: tum etiam opinionem eorum, qui dicebant, illos conditos fuisse in gratia, quæstione tamen 4. de malo, artic. 2. ad primum eorum, quæ vltimo loco soluit, & q. 5. art. 1. ad 13. tamquam probabiliorē amplectitur eam sententiam, quæ asserit, non solum primos parentes conditos fuisse in gratia, sed etiam iustitiam originalem gratiam includere. Imò 1. part. quæstione 95. artic. 1. disputans, an primus homo in gratia fuerit creatus, in hunc modum scripsit: *Respondendo dicendum, quod quidam dicunt, quod primus homo non fuit creatus in gratia, sed tamen postmodum gratia sibi collata, antequam peccasset: sed quod fuerit conditus in gratia, vt alij dicunt, videtur requirere ipsa rectitudo primi status, in qua Deus hominem fecit secundum illud Ecclesiasticus 7. Deus fecit hominem rectum. Erat enim rectitudo secundum hoc, quod ratio subdebatur Deo, rationi verò inferiores vires, & anima corpus. Prima autem subiectio erat causa, & secunda, & tertia. Quamdiu enim ratio manebat Deo subiecta, inferiora ei subdebantur, vt Augustinus dicit. Manifestum est autem, quod illa subiectio corporis ad animam, & inferiorum virium ad rationem, non erat naturalis: alioquin post peccatum mansisset, cum etiam in demonibus dona naturalia post peccatum permanerint, vt Dionysius dicit 4. capite de diuinis nominibus. Vnde manifestum est, quod & illa prima subiectio, quæ ratio Deo subdebatur, non erat solum secundum naturam, sed secundum supernaturale donum gratiæ. Non enim potest esse, quod effectus sit potior, quàm causa. Vnde Augustinus dicit 13. de Ciuitate Dei cap. 11. quod postquam præcepti facta est transgressio, confestim gratia deserente diuina de corporum suorum nuditate confusi sunt: Senserunt enim motum inobedientis carnis suæ, tamquam recipere penam inobedientia suæ. Ex quo datur intelligi, si deserente gratia soluta est obedientia carnis ad animam, quod per gratiam in anima existentem inferiora ei subdebantur. Hactenus D. Thomas.*

Soti opinio.

Propter hæc verba Dominicus Sotus 1. de natura & gratia capite 5. licet subiungat, defendi posse iustitiam originalem ex mente Diui Thomæ complecti gratiam gratum facientem vnà cum aliis habitibus, qui in viribus sentientibus resideant, & ab ea sine distincti, probabilius tamen arbitratur, esse solam gratiam gratum facientem, quæ in statu innocentie habebat illum effectum, vt comprimeret motus partis sentientis ne aduersus rationem insultarent.

Molina in D. Thom.

A Caietanus 1. part. quæst. 95. art. 1. arbitratur, iustitiam originalem fuisse quadam gratiam gratis datam à gratia gratum faciente distinctam, nec gratiam gratum facientem includentem, sed supponentem tamquam radicem à qua emanabat, & quodammodo pendeat. Censet tamen in Eua perseuerasse post peccatum commissum & gratiam gratum facientem amissam, quousque Adam peccauit, & gratiam ac iustitiam amisit.

Caietanus.

B Sit prima conclusio. Iustitia originalis ex Diui Thomæ sententia, & veritate, gratiam gratum facientem includebat, imò & fidem, & spem, & quicquid cum gratia gratum faciente de lege ordinaria necessario est coniunctum, includebat etiam cetera dona, quæ in innocentie statu partem sentientem rationi subiectam reddebant, & corpus animæ, illudque à corruptione, dolore, & nocimento præseruabant. Hæc est Diui Thomæ locis citatis præsertim 1. p. q. 95. art. 1. vbi manifestè nomine iustitiæ originalis intelligit id, quod tres illas subiectiones in homine efficiebat, nempe rationis Deo, virium inferiorum superioribus, & corporis animæ, quasi subiectio illa tota esset velut actualis iustitia: id autem, quod anima & corpori inhærens, tamquam donum habituale eam quietem & tranquillitatem præstabat, tamquam causa subiectionis illius, esset originalis iustitia habitualis. Porro nomine, rationis, vtramque rationis partem intelligit Diuis Thomas, intellectum videlicet & voluntatem: nomine verò subiectionis, qua illæ vires parebant Deo, intelligit eam, quæ Deo tamquam fini supernaturali subieciuntur, quæ quidem per supernaturalia dona tam intellectus, quàm voluntatis sit. Id autem, quod Deo tamquam fini supernaturali subiectum est, eidem tamquam fini naturali est subiectum, eò quod supernaturales finis naturalem finem supponit, ordōque & commensuratio ad finem supernaturalem, commensurationem & ordinem ad finem naturalem exigit, propter subordinationem horum finium inter se. In rectitudine autem illa Ecclesiasticus 7. *Fecit Deus hominem rectum*, in qua Salomon primos parentes conditos esse affirmat, agnoscit D. Thomas, comprehendique affuecit, triplicem subiectionem explicatam: probatque eam totam supernaturalem fuisse, eò quod subiectio virium inferiorum, quæ rationi obediunt, & quæ corpus animæ subdebat, supernaturales fuerint, ortumque, tamquam ex radice, habuerint ex subiectione, qua ratio Deo subdebatur, quam proinde supernaturalem necessariò fuisse inferit, quando quidem effectus nequiverint esse altioris ordinis & nature, quàm causa.

1. conclusio iustitia originalis quæ includeret.

C Potest deinde confirmari conclusio. Primò, quoniam nomine iustitiæ originalis non intelligitur iustitia virtus cardinalis, cuius munus est ius suum cuique tribuere, quasi, cum Doctores affirmant primos parentes in iustitia originali fuisse conditos, asserere velint conditos fuisse in illa iustitia, sed intelligitur habitus, qui illos iustos reddebat, erātque in eis nature donum, origine & propagatione deriuandum in posteros: sed more Scripturarum sanctarum nullus iustus dicitur, nisi qui caritate & gratia est præditus, nominèque iustitiæ gratia gratum faciens intelligitur: ergo iustitia originalis gratiā gratū facientem includebat, ceteraque supernaturalia dona tam intellectus, quàm voluntatis, quæ de lege ordinaria gratiam gratum facientem concomitantur. Confirmari potest hæc ratio quoniam, vt conclusione 3. ostendemus, si caritatem gratiamve gratum facientem, & virtutes supernaturales,

Nnn qua

quæ illam concomitantur, demas, sanè in primis parentibus non erat donum supernaturale ex parte voluntatis, aut intellectus, quo Deo, ut fini naturali subesset, sed solum erat donum in irascibili & concupiscibili, quo passiones comprimebantur, ne contra rationem insurgerent, & in corpore, ne mortem nocumentumque pateretur: hæc autem sola corporalia dona non video, qua ratione iustitiæ nomen mereantur, nec quomodo originalis iustitiæ merito appellari valeant.

Secundò, ut quæstione 62. artic. 3. argumentabamur, peccatum originale iustitiæ originali respondet: quia enim iustitiæ originalis tamquam naturæ donum origine in nos omnes transfundendum primis parentibus fuerat collatum, idè primùm Adami peccatum, quo ea facti sumus indigni, solumque ingratis nobis nocuit, origine in nos transfunditur: seu per peccatum originale incurrimus pœnam dampni, quæ in priuatione diuinæ essentia est posita, ut ex capite, *Maiores causa*, de baptisimo & eius effectu est notum: ergo per iustitiæ originalem eius habebamus ad visionem diuinæ essentia, atque adeo iustitiæ originalis gratiam gratum facientem includebat, sine qua, per reliqua dona, quæ originalis iustitiæ complectebatur, ius non erat ad visionem diuinæ essentia.

Tertiò, variis Concilij Tridentini testimoniis, Sessione 5. in decreto de peccato originali §. 1. habetur: *Si quis non confuetur primùm hominem Adam, cum mandatum Dei in Paradiso fuisse transgressus, statim sanctitatem & iustitiam, in qua constitutus fuerat, amisit, incurrensque per offensam huiusmodi prauaricationis iram & indignationem Dei, atque adeo mortem, quam antea illi comminatus fuerat Deus, & cum morte captiuitatem, sub eius potestate qui mortis deinde habuit imperium, hoc est, diaboli, totumque Adæ per illam prauaricationis offensam secundum corpus & animam in deterius commutatum fuisse, anathema sit.* Et §. 2. *Si quis prauaricationem sibi soli, & non eius propagandi, asserit nocuisse, & acceptam a Deo sanctitatem & iustitiam, quam perdidit sibi soli, & non nobis etiam illum perdidisse, &c. anathema sit.* Nota in utroque §. Verba illa, *sanctitatem & iustitiam, quæ sanè gratiam gratum facientem cum donis, quæ illam comitantur, significant.* Nota præterea verba illa, *secundum corpus & animam in deterius commutatum fuisse: nec verò quisquam negare potest, nocumentum corporis in nos etiam eodem modo redundasse: cum ergo ibi sit sermo de originali iustitiæ, quam sibi, & nobis peccato 1° Adamus amisit, sanè negari nequit, originalem iustitiæ gratiam gratum facientem in sua ratione inclusisse, imò & cætera dona, quæ nostra conclusio commemorat. In eodem decreto §. penultimo subiungitur: *Manere autem (ex nocumentis scilicet, quæ peccato primi parentis iustitiæ originali amissa incurrimus) in baptisatis concupiscentiam, vel fomitem hæc sancta Synodus fatetur & sentit, quæ, cum ad agorem relicta sit, nocere non consentientibus, sed viriliter per Iesum Christi gratiam repugnantibus, non valet.* Et infra: *Ex peccato esse definit, ad peccatumque inclinare, non tamen esse peccatum.* Sess. 6. cap. 7. de baptisatis ait eadem synodus: *Itaque veram & Christianam iustitiæ accipientes (per iustificationis videlicet donum) eam cum primam stolam pro illa, quam Adam sua inobedientia sibi & nobis perdidit, per Christum Iesum illis donatam, candidam & immaculatam inuentur statim renati conseruare, ut eam proferant ante tribunal Domini nostri Iesu Christi, & habeant vitæ æternæ: stola ergo & originalis iustitiæ, quæ Adamus sibi & nobis accepit, gratiæ gratum facientem includebat.**

A Secunda conclusio. Iustitiæ originalis non erat sola gratia gratum faciens, sed præter dona intellectus & voluntatis, quæ illam de lege ordinaria concomitantur, comprehendebat donum in parte sentiente, quo passiones comprimebantur, & donum corporis, quo à morte, dolore & nocumento præferuabatur. Hæc est aduersus Sor. etiq; communis. Omnes enim dona partis sentientis, & corporis distincta esse volunt re, & subiecto à gratia gratum faciente. Idemque aperit voluit D. Thomas in quæstionibus de malo, & 2. sententiarum locis citatis. Et 1. part. quæstion. 100. artic. 1. ad secundum, & alibi sæpe. Neque contrarium docet q. 95. art. 1. illis verbis, *Ex quo datur intelligi, si deserere gratia soluta est obedientia carnis ad animam, quod per gratiam in anima existentem, tamquam per radicem & fundamentum donorum in viribus inferioribus, & corpore residentium, inferiora fuisse animæ subiecta, & id solum erat, quod ex iis, quæ præmiserat, colligebatur.* Ex eo etiam, quod D. Thomas 1. 2. q. 85. art. 2. ad secundum, & alibi affirmet, subiectum iustitiæ originalis fuisse substantiam animæ, ut de gratia grati faciente idem doctor Sanctus censet, non sequitur illi existimasse, iustitiæ originalem fuisse solum gratiam grati facientem: sed fuisse quippiam præcipuum in ea, ac velut formale, & radicem cæterorum, quæ includebat. Atque eius ratione, quod præcipue complectebatur, dixit iustitiæ originalem habuisse essentiam animæ tamquam subiectum, non negans, quin potius ibidem aperte innuens, esse etiam quoad alia, quæ continebat dona, in potentiis & in corpore tamquam in subiecto, ut de peccato originali ibidem etiam affirmat.

Nostra conclusio probatur, quoniam gratia gratum faciens eiusdem rationis, ac speciei est in statu naturæ lapsæ, & in statu innocentia, cum latiorque fuit in Apostolis, quam fuerit in primis parentibus in statu innocentia: sed in Paulo non habebat subdere vires inferiores rationi, cum de se ipso ad Roman. 7. dicat, *Video aliam legem in membris meis repugnantem legi mentis meæ, & captiuantem me in legem peccati, quæ est in membris meis.* Infelix ego homo, quis me liberabit de corpore mortis huius: ergo neq; in statu innocentia per se ipsam habebat illum effectum, sed per alia dona illi coniuncta, quæ post peccatum denegantur, ut vel ea ratione experiantur homines, quam graue sit Deum offendere. Relinquitur autem in nobis sensualitas dissoluta ad agonem, ut Concilium Tridentinum sess. 5. definiuit.

E Quod si quis dicat, gratiam gratum facientem habuisse illi effectum in statu innocentia, sine aliquo alio habituali dono per Dei assistentiam, quasi solum, interim dum gratia perseverabat, generali concursu concurrerit ad eos motus passionum, qui cum recta ratione non pugnant, atque ad eos effectus solos, ex quibus nullum nocumentum in corpus humanum existeret. Si quis, inquam, ita dicat, meminerit Deum suauiter omnia disponere, nec se solo, præsertim longo tempore, efficere, quod per causas secundas efficere valet: eiusmodi autem effectus per dona habitualia viribus sentientibus & corpori collata, poterat efficere. Ideoq; Doctores cõmuniter per supernaturalia habitualia dona factos fuisse affirmant.

F Tertia conclusio. Iustitiæ originalis, præter caritatem, gratiamve gratum facientem, & dona quæ in statu naturæ corruptæ de lege ordinaria gratiam gratum facientem ex parte intellectus & voluntatis concomitantur, nullum donum includebat ex parte voluntatis. Hæc est aduersus Sorcum, Gabrielem, & alios, qui cum negent, primos parentis

rentes in gratia & caritate supernaturali fuisse creatos, iustitiam tamen originalem dicunt includere non solum habitus partis sentientis, sed etiam habitum supernaturalem voluntatis. Potest nostra conclusio probari primo, quoniam dato habitu in irascibili & concupiscibili, quo comprimerentur & cohiberentur passionēs, ne contra rectam rationem excurrerent, sanè nulla esset difficultas in homine, plusquam in angelo, quominus voluntas ductum rationis sequeretur, illique, & Deo, quatenus est finis naturalis, omnino subderetur: quare sicut in angelo nullus supernaturalis habitus constituitur ex parte voluntatis, quo rectam rationem sequeretur, Deoque vt fini naturali subderetur, ita neque in homine in statu innocentie, cohibitaque parte irascibili & concupiscibili, ne motum contra rectam rationem excitaret, constituendus ad id est similis habitus supernaturalis. Secundò, quoniam dato habitu in irascibili & concupiscibili, quo cohiberentur, ne contra rectam rationem passionum fluctus insurgerent, sufficiebat ex parte voluntatis supernaturale donum caritatis & gratie gratum facientis, vnà cum fide & aliis donis, quæ gratiam gratum facientem de lege ordinaria consequuntur, vt Deo, sanctissimaque eius legi homines promptè, ac sine vlla difficultate obedirent: sed primi parentes conditi sunt in caritate & gratia gratum faciente, vt quaest. 62. art. 3. ostendimus, corroborabimusque vltima conclusione, iustitiæque originalis gratiam & caritatem supernaturalem includit, vt conclusio. 1. probauimus: ergo superflue constituetur aliquis alius supernaturalis habitus ex parte voluntatis, quem originalis iustitia includat.

Cum hac nostra conclusione consentit aperte D. Thom. 1. part. quaest. 95. art. 1. Ex eo enim probat primòs parentes conditos fuisse in gratia gratum faciente, atque adeò cum donis, quæ gratiam gratum facientem de lege ordinaria comitantur, quoniam conditus fuit rectus recitudine, quæ posita erat in subiectione, qua ratio Deo subdebatur, & inferiores vires rationi, & corpus anima: sed subiectio, inquit, qua inferiores vires rationi, & corpus anima subdebantur, erat supernaturalis, oriebaturque, tamquam ex radice, ex subiectione, qua ratio Deo subiciebatur, vt ex Augustin. 13. de Ciuit. Dei probat: cum ergo effectus non possit esse nobilior, altiorisque rationis, quam sua causa, fit, vt subiectio, qua ratio Deo subdebatur, esset supernaturalis per donum gratie gratum facientis, & eorum donorum, quæ gratiam gratum facientem comitantur, atque adeò, vt primi parentes conditi fuerint in gratia. Sanè discutitur hic totus nullus est, nisi ex hypothese, quòd nullo supernaturali dono indigeat ratio, cohibita parte sensitua, ne motus in ea aduersus rationem insurgat, vt subdatur Deo tamquam fini naturali, indigeat verò dono gratie gratum facientis, ceterisq; donis eam gratiam consequentibus, vt subdatur Deo tamquam fini naturali. Si namque D. Tho. non supponeret vt notum, intellectum & voluntatem ex parte sua non indigere dono supernaturali, vt subderentur Deo tamquam fini naturali, legiq; illius, indigere verò, vt Deo tamquam fini naturali subicerentur, sanè processus esset nullus: continuò namque responderi poterat, probare concedendum esse habitum in primis parentibus ex parte voluntatis, quem Scot. affirmat iustitiam originalem includere, non verò probare concedendum esse primos parentes conditos fuisse in gratia.

4. conclus. **Quarta conclusio.** Habitum in irascibili & concupiscibili residentes, quos iustitiam originalem in-

Molina in D. Thom.

cludere diximus, corporei sunt, & extensi ad extensionem subiecti: probabile tamen est, eiusdem esse rationis & speciei, tum inter se, tum etiam cum habitu per corpus reliquum extenso, qui corpus à corruptione & nocimento preseruabat. Prima pars manifesta est. Secundà, quòd scilicet probabile sit habitum irascibilis & concupiscibilis esse eiusdem speciei, ex eo probatur, quoniam, quæ qualitas sufficiens est in concupiscibili ad impediendum dolorem & tristitiam, & ad cohibendas inordinatas concupiscentias, inordinatasque delectationes, videtur etiam sufficiens ad cohibendum timorem in irascibili, moderandamque spem, & alios motus. Tertia pars ex eo etiam se mihi probabilis offert, quoniam, quæ qualitas potens est preseruare corpus à corruptione, & nocimento, potens etiam est ad cohibendos afflictiuos, nociuosque motus sensualitatis, atque ad eos, qui molestiam nullam afferunt, ita moderandos, ne contra rationem insulent. Porro qualitas hæc per totum primorum parentum corpus in statu innocentie expansa, quodammodo erat instar illius, quæ post resurrectionem corpora gloriosa afficiet, alterius tamen rationis ab illa, & longè quàm ea inferior. Nec enim actionem calidi in humidum impediēbat, vt illa corporum post resurrectionem impediēt, in multisque aliis ab illa erat diuersa. Verum de hac qualitate redibit sermo, disputatione sequenti, in qua de immortalitate & impossibilitate hominum in statu innocentie loquemur. Cui placuerit habitus illos irascibilis & concupiscibilis distinctos fuisse specie, tum inter se, tum ab habitu, qui in reliquis corporis partibus residebat, id amplecti, defenderéque licebit.

Quinta conclusio. Iustitia originalis, quo ad habitum, quos præcedente conclusione numerauimus omnes omnino motus partis sentientis, qui cum recta ratione pugnant, omnemque molestiam à corpore, & illius sensibus, tam internis quàm externis, impediēbat. Hæc est contra Scotum & Gabrielem. Quoad priorem verò partem probatur, quoniam quæ facile erat Deo afficere supernaturaliter irascibilem & concupiscibilem appetitum qualitate & dono, quo ferè omnes motus, qui cum recta ratione pugnant, supprimerentur & impedirentur, tam facile illi erat afficere eandem potentias qualitate, & dono, quo eiusmodi motus omnino impedirentur: Scot. autem & Gab. affirmant, iustitiam originalem eius fuisse naturæ, vt primum præstiterit: non est ergo cur concedere renuant, fuisse etiam eius naturæ, vt secundum etiam præstaret: præsertim cum, si illi secūdm postulauerit, consonantiūq; sit Scripturis & dictis Patrum fuisse illi concessum. Quoad posteriorem verò partem ex eo etiam probatur, quoniam qualitas illa per totum corpus hominū in statu innocentie extensa, ita illud, sensūq; omnes afficiebat, vt licet actionem perfectiuam suscipere posset, non tamè corruptiuam & contristatiuā, vt disp. 29. dicemus. Quare affectio organorū sensuum, ratione illius qualitatis, talis tunc erat, vt sine vlla molestia, qualitateve disconuenienti, quæ inde in organa confunderetur, obiecta quæcumque licet in se facta & improporcionata, perciperent. Cum hac tota cōclusionē consentit Aug. 14. de Ciuit. Dei cap. 10. vbi ait: *Quid timere vel dolere poterant illi homines in tantorum tanta affluentia honorum, vbi nec mors metuebatur, nec vlla corporis mala valetudo, nec inerat quod carnem animamve hominis feliciter videntis offenderet.* Et infra: *Quam felices, inquit, erant primi homines, & nullis agitabantur perturbationibus animorum, nullis corporum ledebantur incommodis, tam solis vniuer-*

stia originalis in vtroque appetitu residentes quales sunt.

5. Conclus. *Iustitia originalis qualiter effranatos motus cohereret.*

sa societas esset humana, si nec illi malum, quod etiam in posterum traherent, nec quisquam ex eorum stirpe iniquitatem committeret.

6. conclus.
Iustitia originalis pro quo frequenter usurpatur.

Sexta conclusio. Licet ex sententia Diui Thomae & veritate, iustitia originalis ea omnia, quae conclusionem prima diximus, complectatur, quia tamen contrarium asseuerant multi, sapèque D. Thomas eam sententiam probabilem esse censuit, effectum est, vt nomine iustitiae originalis in communi vsu loquentium, solum intelligatur donum illud, quod partem sentientem compecebat, hominemque promptum ac habilem reddebat ad ductum rationis sequendum, seruandamque integram legem naturae, finemque proinde naturalem adipiscendum. Atque in hac acceptione de ea cum communi Doctorum vsu locuti sumus in Concordia quaest. art. 13. disp. 3. Quo in loco explicauimus, quamuis simpliciter esset donum supernaturale, vt D. Thom. 1. part. q. 95. art. 1. ait, quia tamen ratione inter naturalia quodammodo computetur.

7. conclus.

Septima conclusio. Licet ex iis, quae iustitia originalis complectebatur, manserint in primis parentibus fides & spes, iustitia tamen originalis non manfit. Licet etiam renati fonte baptismatis gratiam gratum facientem recuperent, non tamen recuperant iustitiam originalem. Ratio cur in primis parentibus ex iis, quae iustitia originalis complectebatur, manserint fides & spes, haec est: Quoniam cum adhuc manerent in via, reparandi per Christum, spoliandi non erant parte illa originalis iustitiae, quae cum peccato, quod commiserant, non pugnabat, necessariaeque erat in illis viatoribus: quin meritis Christi futuri relinquenda illis fuit, extendenda, vt deinceps esset fides in Christum, & spes per Christum venturum. Ratio autem, quare rationem iustitiae non retinebat, est: quoniam deerant praecipua ad rationem iustitiae necessaria. Praeterea quoniam illa, quae manebant, non erant iam origine tradenda ad posterum. Ratio cur gratia, quam renati fonte baptismatis recuperant, iustitia originalis non dicatur, est: tum quia non est integrum donum primis parentibus in statu innocentiae collatum: tum etiam quoniam non recuperant illam tamquam naturae donum per originem tradendum (qua ratione ante peccatum nomen originalis iustitiae fortiebatur) sed tamquam personale donum in alios minime transfundendum.

8. conclus.
Primi parentes in qua iustitia originali conditi.

Octaua conclusio. Primi parentes in iustitia originali, qualis conclusionem prima est explicata, fuerunt conditi. Hanc satis probant, tum ea, quibus conclusionem primam probauimus, tum ea, quibus q. 62. art. 3. ostendimus, primos parentes creatos fuisse in gratia. Apertèque illam affirmat Anacletus epistola sua prima decretali, cuius verba artic. 3. citato retulimus. Eaue ratione affirmat Genes. 1. dicitur conditos ad imaginem & similitudinem Dei, quod non solum libero arbitrio, sed & iustitia originali (qualis explicata est) praediti in lucem prodierint, quibus consonat illud ad Colossenses 3. Vbi connumeratis variis vitiis, quae deponere hortabatur, addidit, *Spoliantes vos veterem hominem cum actibus suis* (qualem scilicet facile induimus, iustitia originali ex Adae peccato destituti) & *induentes nouum, eum, qui renouatur in agnitionem Dei secundum imaginem eius, qui creauit illum.* Quibus verbis reformationem per gratiam hominis interioris ait esse secundum imaginem Dei.

Potest conclusio confirmari. Primò ex illo Ecclesiast. 17. *Deus creauit de terra hominem & secundum imaginem suam fecit illum, & secundum se vestiuit illum virtute. Dedit illi potestatem eorum, quae sunt super*

terram, & posuit timorem illius super omnem carnem, & dominatus est bestiis & volatilibus, & enumerata Euae productione, addit, Disciplina intellectus repleuit illos, creauit illis scientiam spiritus, sensum plenitudo eorum. Sanè haec omnia integram illam originalem iustitiam, quae à nobis explicata est, apertè indicant, praesertim verba illa, & *secundum se vestiuit illi virtute.* Item illa, *Creauit illis scientiam spiritus, vim naturae perfectam, tam ad naturalem, quam ad supernaturalem finem, cum commensurata ad vtrumque cognitione, verba illa apertè indicant.*

Secundò ex illo Ecclesiast. 7. vbi connumeratis plerisque aliis, quae occasionem praebere poterant prorumpendi in sententiam, quae ad rem nostram facit, cum vltimò praemisisset, *virum de mille vnum reperi, mulierem ex omnibus non inueni*: subiungit: *Solummodo hoc inueni, quod fecerit Dominus hominem rectum, & ipse se in finibus miscerit* quae sunt, Quae questionum nomine, intelligit anfractus, difficultates & ambiguitates, quae amissa iustitia originali per peccatum primorum parentum, & coque de ipso recedente à natura humana conceptu, relictitudineque illa maxima, in qua condita fuerat, atque ignorantiae vulnere simul suscepto, in humana vita sunt consecuta, fit ergo, vt homo in iustitia originali longèque sublimiori statu, quam sit ille, in quo nunc est, fuerit conditus.

Tertiò ex variis locis Genes. 2. & 3. Adam quippe per peccatum necessitatem moriendi incurrit, & nos omnes simul cum illo, vt ex Scriptura Gen. 2. & 3. constat: ergo ante peccatum donum habebat, quo à morte corporis praeseruabatur, quòdque per peccatum amisit. Vnde Concil. Trid. sess. 5. §. 1. *Si quis, inquit, non consistit primum hominem Adam incurrisse per offensam prauaricationis iram, & indignationem Dei, atque adeo mortem, quam illi ante ad comminatus fuerat Deus, totumque, Adam per illam prauaricationis offensam secundum corpus & animam in deterius commutatum fuisse, anathema sit. Et §. 2. Si quis asserit inquinatum Adam per inobedientiam peccatum, mortem & poenam corporis tantum in omne genus humanum transfudisse, non autem & peccatum, quod mors est anima, anathema sit: cum contradicat Apostolo dicenti: Per vnum hominem peccatum intrauit in mundum, & per peccatum mors, & ita in omnes homines mors pertransiit, in quo omnes peccauerunt.* Idem definit Concil. Araucan. can. 1. & 2. Item vt habetur Genes. 3. iunctis illis verbis Genes. 2. *Erant vterque nudus, & non erubescerant, eo ipso quòd Adam & Eua peccauerunt, cognouerunt se esse nudos & consuerunt folia ficus, ad operendam nuditatem, vocantiq; Deo dixit Adam: Vocem tuam Domine audiui in Paradiso, & timui, eo quòd essem nudus, & abscondi me.* ergo primi parentes per peccatum donum amisserunt, quo neque prauos sensualitatis motus habebat, quos dum experti sunt merito nuditatem suam erubescere ceperunt, neque inclementiam aënis, solis, aut cuiusuis alterius rei alperitatem sentiebant, aduersus quam nuditatem se tegere fuisset necesse. Verùm in testimonio citato potissimum habetur ratio prauorum sensualitatis motuum. Vnde Aug. 14. de D. Aug.

Ciuit Dei cap. 17. *Nudi erant, & non confundebantur, non quòd eis sua nuditas esset incognita, sed turpis nuditas nondum erat, quia nondum libido membra illa praer-arbitrium commouebat: nondum ad hominis inobedientiam redarguendam sua inobedientia caro quodammodo testimonium perhibebat. Neque enim cœci creati erant, parebantque oculi eorum, sed ad hoc non erant aperti, hoc est, non attenti, vt cognoscerent, quid eis indumento gratiae praestaretur, quando membra eorum veluntati repugnare nesciebant. Quae gratia remota, vt*

pena reciproca inobedientia plesteretur, exiit in motu corporis quaedam impudens nuditas, unde esset indecens nuditas, & fecit amentes, reddiditque confusos. Hinc est, quod posteaquam mandatum Dei aperta transgressione violarunt, scriptum est de illis, & aperti sunt oculi amborum, & cognoverunt, quia nudi erant, & consuerunt folia fici, &c. Aperti sunt, inquit, oculi amborum, non ad videndum, nam & ante videbant, sed ad discernendum inter bonum, quod amiserant, & malum in quod ceciderant. Unde & ipsum lignum, eo quod istam faceret dignoscantiam, si ad vesendum contra vetitum tangeretur, ex ea re nomen accepit, ut appellaretur lignum scientia boni & mali: ex parte enim morbi molestia, evidentior fit etiam incunditas sanitatis. Cognoverunt ergo, quia nudi erant, nudati scilicet ea gratia, qua fiebat ut nuditas corporis, nulla eos lege peccati menti eorum repugnante confunderet. Hoc itaque cognoverunt, quod factus ignovarent, si Deo credentes & obedientes non committerent, quod eos cogere experiri, infidelitas & inobedientia quid nocerent. Proinde confusi inobedientia carnis suae tanquam teste pena inobedientiae suae confuserunt folia fici. Haec tenet Augustinus. Quo loco obiter oblerua, dici etiam posse cum Ruperto 2. de Trinitate & operibus eius cap. 27. Abulensi ad c. 3. Genes. q. 154. & q. 155. lignum illud appellatum fuisse scientiae boni & mali à scientia mendaciter à serpente promissa. Denique mulier in peccati poenam Genes. 3. dictum est, Multiplicabo ariannas tuas, & conceptus tuos, in dolore paries filios, ergo habebat donum ante peccatum, quo sine illo dolore conceptura, parituraque erat filios, quo per peccatum priuata est: conditi ergo fuerunt primi parentes in iustitia originali. Fateor testimonia haec ex Genesi, & praeterea illud Ecclesiasticus 7. non nimium vrgete de integro dono iustitiae originalis, ut gratiam etiam gratum facientem comprehendit, sed solum quoad dona corporis, partisque sentientis, omnia tamen, quae dicta sunt, aperte satis conuincunt donum integrum iustitiae originalis. Multa ex iis, quae diximus in Concordia q. 14. art. 13. disp. 3. & 4. conferent ad corroboracionem eorum, quae hac disp. dicta sunt, ex illisque erit manifestum, Augustinum, ac D. Thomam in hac fuisse sententia.

DISPUTATIO XXVIII.

Utrum homines in statu innocentiae essent immortales & impassibiles, & de effectu fructus ligni vitae.

Immortalitatis donum est supra naturam.

In statu innocentiae diuersa immortalitas ab ea qua est in beatis.

Homines suapte natura mortales esse, nemini potest esse dubium: quae enim in nobis merè naturalia sunt, integra post peccatum, non secus ac in demonibus, remanserunt: post peccatum verò omnes morimur. Quò fit, ut immortalitas non nisi ex supernaturali dono hominibus possit prouenire. Conueniunt omnes, primos parentes in statu innocentiae non eam immortalitatem habuisse, quam iusti post resurrectionem habebunt: à gloria quippe animae impassibilitatis, & incorruptibilitatis donum in corpus redundabit, quo nihil quoque modo nocuum, aut destructiuum suscipere possint, nullaque ratione mori valeant. At verò corpora primorum parentum, licet in sensu composito in statu innocentiae mori non poterant, quia futurum omnino non erat, ut homines, si non peccarent in innocentiaque perseverarent, interirent: in sensu tamen diuiso mori poterant, quatenus liberum illis erat peccatum incurrere, & innocentiam amittere, eaque ratione necessitati moriendi subiicere, ut post

Molina in D. Thom.

A illorum peccatum omnes subiicemus. Unde hoc discrimen inter beatos post resurrectionem, primos parentes in statu innocentiae, & homines in statu naturae lapsae constituitur, quòd beati mori non poterunt, primi parentes poterant numquam mori, homines verò naturae lapsae non possunt non mori.

Doctores etiam communiter consentiunt, homines in statu innocentiae pati potuisse non solum passionem omnino perfectiua, qualis est receptio lucis & specierum, quae sine vlla sit deperditione, sed etiam passionem ad animalem vitam necessaria, quae per se ordinatur, tum ad vitales sensitiuosque spiritus, quibus ad sensuum operationes indigemus, subministrandos, ut q. 1. art. 3. ratione 4. exposuimus: tum etiam ad perducendum per nutritionem & augmentationem animal ad debitam quantitatem & statum: tum denique ut semen generetur, quo in conferuationem, & propagationem speciei animal sibi simile possit generare. Licet autem animalis haec actio ad perfectionem augmentumque, tam indiuidui, quam speciei per se ordinetur, per accidens tamen coniunctam habet resolutionem ac consumptionem quarundam partium animalis actione calidi in humidum: quae causa fuit, cur primi parentes in statu innocentiae cibi sumptione ad vitam tuendam indigerent, nec non certis statutisque temporibus esu fructus ligni vitae, quo alitrix virtus confortaretur, integratque, & in suo robore perpetuo permaneret, ne actione, ac permixtione, communis peregrinique nutrimenti, debilitarentur paulatim, in infirmamque senectam, ut nos, ea de causa deuenirent, tandemque deficerent. Vis enim ligni vitae ea erat, ut instar pharmaci, antidotiique praestantissimi non solum nutrimentum purissimum ac defaecatissimum exhiberet, sed etiam alitricis vires confortaret, ac in suo robore, & puritate confirmaret. Et quia ea erat eius vis, quando Deus Adamum mortis poena donatum à Paradiso exterminauit, eiectionis causam subiungens Genes. 3. dixit, Ne forte mittat manum suam, & sumat etiam de ligno vitae, & viuat in aeternum. Unde Augustinus lib. 1. de peccatorum meritis & remissione cap. 3. Habebat, inquit, Adam, & de lignorum fructibus resurrectionem contra defectum, & de ligno vitae stabilitatem contra vetustatem. Et autor quaestionum veteris & noui testamenti q. 19. 4. tomo operum Augustini, Cibus, inquit, vires praestabat, vitae autem arbor medicina modo corruptionem omnem prohibebat, sic enim homini erat quasi inextinguibili murus.

Homines in statu innocentiae quibus actionibus poterant pati, & quibus non.

Cur homines in statu innocentiae fructibus ligni vitalis indigerent.

D Ad rem ergo ut accedamus, Catholici omnes consentiunt, homines in statu innocentiae catenus fuisse immortales, quòd si in innocentia perseverassent, nequaquam mortem subissent, sed sine ea de statu innocentiae transfrens ad statum visionis beatificae. Id quod salua fide Catholica negari non potest: Genes. quippe 2. Adamo comminatus est Deus mortem, si de ligno scientiae boni & mali comederet. In quocumque, inquit, die comederis ex eo, morte morieris, hoc est, moriendi necessitati subiectus, quasi, si mandatum non transgredieretur, moriturus non esset. Et cap. 3. poenam, quam ob delictum incurreret, illi manifestans, Quia comediti, inquit, de ligno, ex quo praesepi tibi ne comederes, maledicta terra in opere tuo, in laboribus comedes ex ea cunctis diebus vitae tuae, in sudore vultus tui veseris pane tuo, donec reuertaris in terram de qua sumptus es: quin puluis es & in puluerem reuertaris. Et causam electionis illius de Paradiso in peccati poenam subiungens, ait: Ne forte mittat manum suam, & sumat etiam de

In statu innocentiae quatenus immortales fuerunt.